Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto
MTK ry

Heikki Aro

Asiantuntijalausunto

12.02.2024

ASIA: O 32/2023 VP NÄKÖKULMIA LUONNON JA TEKNISIIN HIILINIELUIHIN - ROOLI NOLLAPÄÄSTÖISESSÄ TALOUDESSA

MTK Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto (MTK ry) kiittää mahdollisuudesta kommentoida otsikon asiaa.

Lausunnon taustamateriaaliksi toimitettu esitys tarkastelee kattavasti hiilinielujen tarvetta, niiden kasvattamisen mahdollisuuksia sekä vastaavia keinovalikoimia. Kuten esityksessäkin on todettu, sekä nieluja koskevien määritelmät että taloudelliset kannusteet sisältävät edelleen lukuisia haasteita. MTK haluaa korostaa maankäyttösektorin hiilinieluja koskevien toimien yhteensovittamisen tärkeyttä maatalous- ja metsämaan kasvukunnon kanssa. Samalla tuetaan Suomen huoltovarmuutta ja estetään ruokaturvan ja -turvallisuuden vaarantuminen.

MTK pitää tärkeänä sellaisten uusien innovatiivisten teknologioiden ja järjestelmien käyttöönottoa, joilla voidaan kasvattaa teknologisten nielujen kapasiteettia. Tätä kehitystä tulee tukea hallitusohjelman mukaisesti riittävin kannustein. Kuten esityksessä on todettu, teknisten nielujen potentiaali on useassa eri tutkimuksessa arvioitu merkittäväksi. Potentiaalin arviointia vaikeuttaa tarkastelukulmien erilaisuus, joka puolestaan vaikeuttaa tehokkaiden toimenpiteiden tai toimenpidekokonaisuuksien valintaa. MTK kannustaa edelleen tarkentamaan toimenpiteiden taloudellista vaikuttavuutta ja tarvittavien ohjauskeinojen ensisijaisuutta. Täsmällistä tietoa tarvitaan myös esimerkiksi vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden kehittämisessä. Liiketoimintalähtöinen, sertifioituihin ilmastoyksiköihin perustuva markkina tarjoaa eri toimijoille mahdollisuuden uusiin hiilikaupparatkaisuihin.

Esityksessä on todettu metsien tehostuneen käytön vaarantaneen osaltaan maankäyttösektorin nieluja. MTK muistuttaa, että maankäyttösektorin nielun pienenemiseen on osaltaan vaikuttanut metsien kasvun hidastuminen. MTK painottaa, että kestävä metsätalous lisää metsien kasvua ja parantaa niiden tuhonkestävyyttä, millä saavutetaan pitkän aikavälin ilmastohyötyjä. Sekä kotimaan että EU:n ilmastopolitiikan tuleekin kannustaa aktiiviseen metsänhoitoon ja kestävään käyttöön, jotka lisäävät hiilensidontaa ja puupohjaisten innovaatioiden syntymistä. Metsien käyttö edistää metsiin pohjautuvaa kiertobiotaloutta, joka on merkittävässä roolissa fossiilisista polttoaineista irtautumisessa. Samalla voidaan vähentää globaalisti uusiutumattomien raaka-aineiden käyttöä ja hillitä ilmastonmuutosta. Globaalin metsäkadon ehkäisyyn tulee jatkossakin panostaa konkreettisilla, kestävään metsätalouteen kannustavilla toimilla.

Metsäkadon hillitsemisen ohjauskeinona ovat myös ne toimet, joilla voidaan metsäpinta-alaa kasvattaa. Metsänkasvatukseen sopivien puuttomien joutoalueiden metsittäminen on näistä toimista hyvä esimerkki. MTK:n mielestä tuki joutoalueiden metsitykseen (metsitystuki) tulee palauttaa osana kansallisia metsäkato- ja ilmastotoimia.

EU:n yhteinen maatalouspolitiikka ohjaa vahvasti maatalouden päästövähennysten toimeenpanoa. Vuonna 2020 julkaistussa MTK:n ilmastotiekartassa on esitetty konkreettisia ratkaisuja maatalouden ilmastopäästöjen toteuttamiseksi. Keskeisiä toimia ovat turvemaiden päästöjen leikkaukset, maaperän hiilivaraston kasvattaminen valituilla viljely- ja kasvikiertomenetelmillä sekä maatalouden biokaasutuotanto ja aurinkoenergia. MTK on myös käynnistänyt ilmastotiekartan päivitystyön, joka valmistuu vuoden 2024 loppupuolella.

Maatalouden ilmastotoimien politiikkaohjauksessa on muistettava, että viljelijän keskeisin tehtävä on tuottaa kannattavasti raaka-ainetta elintarvike- ja rehuteollisuudelle. Ohjauskeinojen suunnittelun haasteena on usein monien ohjauskeinojen rakenteellinen päällekkäisyys, jolloin esimerkiksi heikkotuottoisten maiden viljelystä luopuminen ei ole taloudellisesti järkevää. Ilmastoimien edistämiseksi tarjottavat kannusteet jakautuvat lukuisiin toimenpiteisiin, jolloin laaja ja toivottu vaikuttavuus jää kokonaan tai osin saavuttamatta.

MTK haluaa myös painottaa, että maatalouden ilmastotoimet ovat osa koko ruokajärjestelmän yhteisiä ilmastotavoitteita. Ruokaketjun markkinaehtoisen toiminnan tulee osaltaan mahdollistaa ilmastotoimien toteuttaminen myös alkutuotannossa. Helmikuun alussa julkaistu tiedonanto EU:n ilmastotavoitteista vuodelle 2040 tukee edellä esitettyjä näkökulmia maatalouden merkityksestä ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Koko ruokajärjestelmän vuoropuhelu alkutuotannon, jalostavan teollisuuden, kaupan ja kuluttajien välillä edistää parhaiten ympäristökestävien käytäntöjen ja niihin perustuvien liiketoimintamallien kehittämistä. Samalla voidaan torjua mahdollisia alkutuotantoon vaikuttavia uhkakuvia, joita esimerkiksi yritysvastuudirektiiviin, viherväittämiin ja maatalouden päästökauppaan on liitetty.

Maankäytön muutosmaksusta on toteutettu hallitusohjelman mukaisesti vaikutustenarvio. MTK:n näkemys on, että maankäytön muutosmaksun valmistelua ei pidä tässä kohtaa jatkaa. Hallituksen on ensisijaisesti toteutettava metsäkatoasetuksen toimeenpano sekä kansallinen ennallistamissuunnitelma, joissa molemmissa on kyse nimenomaan maankäytön muutosmaksulle asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Päällekkäistä sääntelyä tulee välttää investointiympäristön ennakoitavuuden ja houkuttelevuuden säilyttämiseksi.

Heikki Aro
Asiantuntija, maaperä ja ilmasto
Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry